

UDK: 633.1

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA JAMOAT TRANSPORTIDA ELEKTRON TO‘LOV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI TRANSPORT SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Ergasheva Kamola Ilhomovna

assistent

Jizzax politexnika instituti

Email: kamolaergasheva1992@gmail.com

Maqolada o‘zbekiston respublikasida jamoat transportida elektron tulov tizimini takomillashtirish orqali transport samaradorligini oshirish usullari hamda vazifalar keltirib o‘tilgan. Tizimning avzalliklaridan biri, unda zamonaviy bank kartalari (Uzcard, VISA, Mastercard, UPI, MIR) orqali to‘lovlarni amalga oshirish imkoniyatining yaratilgani.

Kalit so‘zlar: Jamoat transporti, tirbandlik, UzCard, Transport oqimi, ziddiyatli vaziyatlar, magistral yo‘llar, to‘lov tizimi, yo‘lovchi oqimi, yo‘lovchi tashish, daromad.

В статье обозначены методы и задачи повышения эффективности работы транспорта за счет совершенствования системы электронной оплаты труда в общественном транспорте Республики Узбекистан. Одним из преимуществ системы является возможность совершать платежи с использованием современных банковских карт (Uzcard, VISA, Mastercard, UPI, МИР).

Ключевые слова: Общественный транспорт, дорожное движение, UzCard, Транспортный поток, конфликтные ситуации, автомобильные дороги, платежная система, пассажиропоток, пассажирский транспорт, выручка.

In the article, the methods and tasks of improving the efficiency of transport by improving the electronic payment system in public transport in the Republic of Uzbekistan are mentioned. One of the system's advantages is the possibility to make payments using modern bank cards (Uzcard, VISA, Mastercard, UPI, MIR).

Key words: Public transport, traffic, UzCard, Transport flow, conflict situations, highways, payment system, passenger flow, passenger transport, revenue.

tirbandlikni keltirib chiqaradi. Transport oqimini

Kirish

Bugungi kunda Respublikamizda intellektual transport tizimini yaratishga katta e‘tibor berilmoqda. Hozirda dunyo bo‘ylab avtomobillar harakati juda tez sur‘atda ko‘paymoqda. Avtomobillarning sezilarli darajada ko‘payishi va yo‘l tarmog‘ining cheklangan imkoniyatlari tufayli juda ko‘p ziddiyatli vaziyatlar yuzaga keladi va transportning harakatchanligi keskin kamayadi.

Dunyodagi yirik shaharlarning tajribasi shuni ko‘rsatadiki, yo‘llar-ning tirbandligi muammosini faqat magistral yo‘llarni qurish bilan hal qilib bo‘lmaydi: juda ko‘p sonli avtomobillar darhol yo‘lning yangi qismiga shoshilib o‘tishi,

samarali tartibga solish uchun intellektual transport tizimlarini joriy qilish kerak.

O‘zbekiston Respublikasida UzCard va BPC Group jamoat transportida avtomatlashtirilgan to‘lov tizimini ishlab chiqdi. Tizim orqali zamonaviy bank kartalarida (Uzcard, VISA, Mastercard, UPI, MIR) to‘lovlarni amalga oshirish imkoniyati yaratildi. Yagona umumrespublika protsessing markazi “BPC Group” xalqaro xolding kompaniyasi bilan hamkorlikda ABT (account based ticketing) texnologiyalari asosida “STS” — “Smart Ticketing

Solution” dasturiy-ta’minot majmuini ishlab chiqdi.

Kompaniyada ta’kidlanishicha, mutaxassislar tomonidan kontaktsiz to’lovlar sohasida yaratilgan qulayliklarni inobatga olib, tranzaksiyalarni amalga oshirish jarayonida havfsizlikni ta’minlash va transport kompaniyalari tizimida benuqson tizimni joriy etish bilan birga, ushbu tizimni avtomatlashtirish ishida inson omillariga bog’liqlikni minimallashtirishga alohida e’tibor berilgan.

BPC kompaniyasi raqamli va innovatsion ishlanmalar bozorida yetakchi kompaniyalardan biri hisoblanib, dunyoning 70 dan ortiq mamlakatida o’z hamkorlariga ega. Shuningdek, kompaniya jamoat transportida to’lovlarni amalga oshirish sohasida avtomatlashtirilgan ishlanmalarni joriy etishda ko’pyillik tajribaga ega. Sberbank hamkorligi doirasida Markaziy Transport Platformasiga ulangan hamda amalga oshirilgan loyihalar ro’yxatiga Rossiya Federatsiyasining 20 dan ortiq shaharlari ham kiritilgan.

O’zbekiston Respublikasida shahar jamoat transporti tizimini kompleks rivojlantirish, yo’lovchilarga sifatli va xavfsiz transport xizmatlarini ko’rsatish, transport infratuzilmasini yaxshilash, harakat tarkibini barcha qulayliklarga ega bo’lgan zamonaviy avtobuslar bilan yangilash, yo’l harakati xavfsizligini ta’minlash hamda piyodalarga qulay harakatlanish muhitini yaratish maqsadida:

O’zbekiston Respublikasida shahar jamoat transporti tizimini rivojlantirishning ustuvor yo’nalishlari etib quyidagilar belgilansin:

Jamoat transporti tizimini uning barcha turlarini uzviy bog’lagan holda kompleks rivojlantirish, aholining jamoat transportidan foydalanish darajasini kamida ikki barobarga oshirish;

Jamoat transporti infratuzilmasini rivojlantirish, metropoliten tarmog’ini kengaytirish, zamonaviy transport-o’tish bog’lamalarini hamda namunaviy loyihalar asosida avtobus bekatlarini tashkil etish, jamoat transporti harakatiga ustuvorlik

berish uchun chorraha va ko’chalarni qayta loyihalashtirish;

Tashuvchilarni moliyalashtirish tizimi va tarif siyosatini takomillashtirish orqali soha korxonalarini moliyaviy sog’lomlashtirish hamda xususiy sektor ulushini ikki barobarga oshirish;

Velosiped va boshqa motorsiz transport turlarini rivojlantirish, jumladan, piyodalar va velotransport uchun qulay harakatlanish yo’laklarini, velosipedlarni ijaraga berish va ular uchun maxsus turar joylarni tashkil etish;

Raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni keng qo’llagan holda transport vositalari harakatini boshqarishning intellektual (“aqli chorraha”, “aqli avtobus” va “aqli bekat”) tizimlarini joriy etish hamda yo’l harakati xavfsizligini ta’minlash;

Jamoat transporti harakat tarkibini zamonaviy, ekologik toza avtobuslar, jumladan elektrobular bilan yangilash.

Quyidagilarni nazarda tutuvchi O’zbekiston respublikasida shahar jamoat transporti tizimini 2025-yilgacha rivojlantirishning maqsadli ko’rsatkichlari tasdiqlansin:

Yo’lovchi tashishlar umumiy hajmida jamoat transportining ulushini hozirgi 21 foizdan 43 foizga oshirish;

Jamoat transportida kunlik yo’lovchi tashish hajmini kamida ikki barobarga oshirib, kuniga 2,7 million yo’lovchiga yetkazish;

Jamoat transportining harakatlanish o’rtacha oraliq intervalini 2 barobarga kamaytirish;

Jamoat transportining yangi tarmog’i asosida 159 ta avtobus yo’nalishlarini, jumladan 11 ta magistral, 14 ta halqa, 92 ta bog’lovchi va 42 ta yetkazib beruvchi yo’nalishlarni bosqichma-bosqich joriy etish;

1 063 ta avtobus, jumladan 673 ta elektrobular xarid qilish yo’li bilan jamoat transporti harakat tarkibini yangilash;

Bir transport turidan boshqa transport turiga qulay va tezkor o’tish uchun 16 ta zamonaviy transport-o’tish bog’lamalarini tashkil etish;

Na'munaviy loyiha asosida 1160 ta avtobus bekatlarini rekonstruksiya qilish.

Transport vazirligi, Moliya vazirligi va Toshkent shahar hokimligining Toshkent shahrida 2023-yil 1-yanvardan boshlab jamoat transportining yangi tarmog'i asosida tashkil etiladigan yo'nalishlarda tashuvchilarni "bosib o'tilgan yo'l", "yo'lovchi oqimi" va "sifat" mezonlari bo'yicha bajarilgan ishlar hajmidan kelib chiqqan holda moliyalashtirishning yangi tizimini (keyingi o'rinlarda — yangi tizim) bosqichma-bosqich joriy etish to'g'risidagi taklifi ma'qullansin.

Belgilansinki, yangi tizim asosida:

Tashuvchilarni moliyalashtirish manbalari etib jamoat transportida yo'lovchi tashishdan olinadigan daromadlar va mahalliy budjet parametrlarida jamoat transporti uchun ko'zda tutilgan barcha mablag'lar hisoblanadi;

Bajariladigan ishlar qiymati tashuvlar bilan bog'liq bo'lgan barcha sarf-xarajatlar hamda kamida 10 foiz rentabellik inobatga olingan holda hisob-kitob qilinadi;

Yo'lovchi tashishdan olinadigan daromadlar va mahalliy budjet parametrlarida jamoat transporti uchun ko'zda tutilgan barcha mablag'lar Transport vazirligining Toshkent shahar transport boshqarmasida jamlanadi hamda tashuvchilar bilan hisob-kitoblar amalga oshiriladi.

Transport vazirligi Moliya vazirligi bilan birgalikda uch oy muddatda Jamoat transporti tashuvchilarini bajarilgan ish hajmidan kelib chiqqan holda moliyalashtirish tartibini tasdiqlash uchun Vazirlar Mahkamasiga kiritсин.

O'zbekiston Respublikasida Transport vazirligining shaharlarida avtobus bekatlari namunaviy loyihasini yo'lovchilar, shu jumladan, aholining imkoniyati cheklangan guruhlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratilishini inobatga olgan holda ishlab chiqish hamda mazkur bekatlar joylashtiriladigan yer maydonlarini elektron onlayn auksion savdolari orqali tadbirkorlik subyektlariga

ijara huquqi asosida vaqtinchalik foydalanishga berish to'g'risidagi taklifiga rozilik berilsin.

Tadbirkorlarga mazkur bekatlarda faqatgina reklama vositasi, bankomatlar va oziq-ovqat mahsulotlarini xarid qilishga mo'ljallangan o'ziga o'zi xizmat ko'rsatish (vending) avtomatlarini joylashtirishga ruxsat etiladi;

Yangi va rekonstruksiya qilinadigan bekatlar joylashtiriladigan yer maydonlarida savdo va maishiy xizmat ko'rsatish obyektlarini joylashtirish taqiqlanadi, o'ziga o'zi xizmat ko'rsatish (vending) avtomatlari bundan mustasno.

Transport-o'tish bog'lamlarini tashkil etish bilan bog'liq sarf-xarajatlar O'zbekiston Respublikasida shahar mahalliy budjeti hisobidan amalga oshiriladi hamda qurilish ishlari yakunlanganidan so'ng obyektlar o'rnatilgan tartibda balans qiymatida akseonerlik jamiyatlariga uning ustav kapitalidagi davlat ulushini oshirish evaziga o'tkaziladi;

Xulosa qilib aytganda, rivojlangan xorijiy mamlakatlar oliy dasturlari transferini amalga oshirish, hamda mutaxassislik modullariga yuqori malakali chet ellik olim va ekspertlarni keng jalb etish nazarda tutilgan. Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi, O'zbekiston Milliy axborot agentligi Transport vazirligi va O'zbekiston respublikasida mazkur qarorning mazmun va mohiyati ommaviy axborot vositalari orqali keng yoritildi ta'minlandi.

Adabiyotlar

1. E.Karimov Avtotransport vositalarida yuk tashish va avtotransport logistika Toshkent-2013
2. A.Nuriddinov, Z.To'xtaboyev, B.Sodiqov Yuk tashishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish Mexanika va texnologiya ilmiy jurnali 2022 №3
<https://cyberleninka.ru/article/n/yuk->

- tashishda-innovatsion-
texnologiyalarni-joriy-etish/viewer.
3. <https://ilmiy baza.uz/document/yuk-tashish-jarayonda-zamonaviy-axborot-texnologiyalari/>.
  4. Шевелев В.Я. Технология и организация перевозок учебное пособие/ В.Я. Шевелев, С.А Лутков, А.А. Сапунов Новороссийск: МГА им адм. Ф.Ф. Ушакова 2011-156с.
  5. Еремина А.Е. Черпакова Е.В. Инновационные технологии перевозок наливных грузов. Сбор. Международная научно-практическая конференция / НИЦ весник науки: Индустриальная Россия: вчера, сегодня, завтра.- Москва -2019-стр. 83-90.
  6. Abdukarim Muxtorov & Kamola Ergasheva (2022). TRANSPORT VOSITALARINING YUKLANGANLIK MASALALARI TASHISHDA YUKNING NOMENKLATURASI. Academic research in educational sciences, ISSN: 2181-1385, DOI: 10.24412/2181-1385. 2022-2-534-540
  7. Эргашева Камола Илхомжон кизи “ТРАНСПОРТ ЛОГИСТИКА ТИЗИМИНИНГ БОШҚАРУВ СТРУКТУРАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ УСУЛЛАРИ”. «Экономика и социум» 1 (декабрь, 2022). Сайт: <http://www.iupr.ru> 1122-1125
  8. Қосимов Суннат Ҳатамович, Эргашева Камола Илхомжон кизи НАМАНҒАН МУҲАНДИСЛИК-ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ МЕХАНИКА ВА ТЕХНОЛОГИЯ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ № 2 (5), 2023 Махсус сон 214-219 б.
  9. Raxmatullayev M, Ergasheva K QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI “QISHLOQ XO‘JALIGI VA TRANSPORTDA INNOVATSION TEXNIKA VA TEXNOLOGIYALAR: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR” TEXNOLOGIYALAR: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR” 2023 yil 4-5 oktyabr 66-68 b